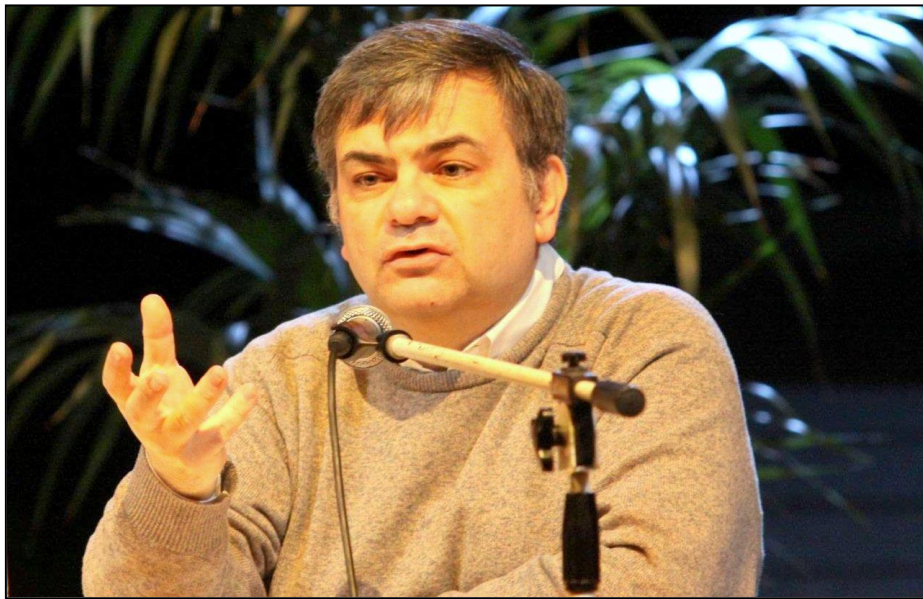

MILIEU-TOP IN KOPENHAGEN

TUSSEN CYNISME EN HOOP

EEN ERVARINGSBERICHT
JACQUES HAERS SJ

Cynisme

Een Spaanse Jezuïet, José Ignacio García, en ikzelf werden vanuit OCIPE gezonden om als lid van “Franciscans International” deel te nemen aan COP15 in de Deense hoofdstad Kopenhagen in december 2009. De concrete resultaten van deze bijeenkomst, waarin de toekomst van het Kyoto Protocol en de UNFCCC conventie werden besproken, zijn ronduit ontgoochelend. Politici, vooral dan uit de ontwikkelde en de zich snel ontwikkelende landen, lijken niet in staat om hun concurrerende nationale belangen in een ruimer wereldwijd kader te relativeren, ook al wijzen onze beste wetenschappers op de dringende ernst van de situatie en ook al roepen de machteloze armere ontwikkelingslanden op tot klimaatrechtvaardigheid. Ik heb er de angst aan overgehouden dat cynische actoren, die goed weten wat er op het spel staat en die bereid zijn met het leven van de natuur en van andere mensen te jongleren, hun eigen belangen zullen weten door te drukken ten koste van de vele slachtoffers die een natuur zal maken die op zoek is naar nieuwe planetaire evenwichten.

Hoop

Toch ben ik ook hoopvol teruggekomen omdat er aan de basis – bij de jongeren van wie de toekomst op het spel staat, bij de inheemse volkeren met hun scheppingsverbonden wereldvisies en hun inzet voor woud en biodiversiteit, bij gemeenschappen die nu reeds door de klimaatveranderingen bedreigd worden en pleiten voor wereldwijde solidariteit, en

bij vele basisgroepen en NGO's – het verlangen duidelijk klinkt tot internationale verbondenheid en tot het veranderen van niet duurzame levenswijzen. Ook de bezorgde wetenschappers zeggen ons dat we kunnen handelen om de klimaatsveranderingen te temperen en om ons sterker te wapenen tegen de nu reeds onvermijdelijke gevolgen ervan. Religieuze en godsdienstige stemmen klonken niet zeer luid in het Bella Center waar COP15 doorging, maar waren wel hoorbaar in Kopenhagen. Zo spraken bijvoorbeeld Desmond Tutu en Rowan Williams duidelijke taal. In een zeer mooie homilie verwees de Anglicaanse Aartsbisschop van Canterbury naar de zending die wij van Jezus krijgen om ons tot de ganse schepping te wenden. Angst is daarbij een slecht raadgever, zowel de angst om te veranderen als de angst om onpopulaire politieke beslissingen te nemen of onze vergissingen toe te geven. Hier klonken bemoedigende spirituele taal en een inspirerend universeel wereldvisioen waarin mensen tot verantwoordelijkheid worden opgeroepen: de christelijke boodschap op haar best.

Ignatiaanse spiritualiteit

Een vraag die bij mij blijft hangen betreft hoe de ignatiaanse spiritualiteit en zin voor organisatie in deze crisistijd van dienst kunnen zijn: welke is onze verantwoordelijkheid als Jezuiten of als leden van de Ignatiaanse Familie? Het *Verhaal van de Pelgrim* en de *Geestelijke Oefeningen* getuigen van Ignatius' verlangen naar een intieme verbondenheid met de God die in de schepping zwoegt om haar tot voltooiing te brengen en die niet aarzelt om er binnen te trekken als een mens. De roep is om in de voetstappen van Jezus te treden en de realistische Bask laat ons zien dat dit duidelijke en soms moeilijke beslissingen vereist, dat er subtiele onderscheidingsprocessen nodig zijn waarbij wat goed lijkt niet altijd zo is. In het licht van de klimaatsveranderingen moeten inderdaad moeilijke beslissingen genomen worden en we kennen onszelf voldoende om te weten dat we steeds weer zullen proberen deze te ontwijken door ons onrechtvaardige en onduurzame gedrag als waardevol of noodzakelijk af te schilderen.

Teilhard de Chardin

Ofschoon Ignatius een grote gevoeligheid toont voor de schepping als geheel, lijkt bij hem toch een sterke instrumentalisering te bestaan van de natuur in dienst van de mens. Het zou verder onderzoek vragen om na te gaan welk soort antropocentrisme bij Ignatius te vinden is – een discussie die overigens ook vandaag niet van belang gespeend is. Welke is de juiste plaats van de mens in de aardse natuur of in het geheel van het universum? Zou Ignatius zich herkennen in het evolutionaire denken van zijn medebroeder Pierre Teilhard de Chardin, waarin de mens niet los van de natuur maar als ontvouwing ervan gezien wordt die precies aan deze natuur nieuwe mogelijkheden biedt? Indien we er niet in slagen om te denken als natuur en vanuit de natuur, zullen onze menselijke pogingen om op de crisis te antwoorden niet de pogingen zijn van de planeet en riskeren we in de oude en jammer genoeg vertrouwde antropocentrische gewoontes te vervallen die een belangrijk onderdeel van het probleem vormen.

Gemeenschappelijke onderscheiding

Ignatiaanse spiritualiteit is meer dan de radicaliteit en toewijding die de *Geestelijke Oefeningen* oproepen in individuele mensen. Ignatius en zijn vrienden ontdekten de waarde van gemeenschappelijke apostolische onderscheiding, waarin God hen tot een dienstvaardige en gehoorzame gemeenschap samenbracht met een universele, wereldwijde

uitblik, die hen tot een bijzondere gehoorzaamheid aan de paus bewoog. Ook vandaag is zo'n gemeenschappelijk onderscheidingsproces met wereldwijde uitrichting nodig om de klimaatuitdagingen te beantwoorden. De moeilijkheid van zovelen onder ons om het eigen, nationale belang op te geven en een waardevolle stem te herkennen in wat anderen zeggen, belemmert een efficiënte inspanning in dienst van het universele.

Ignatius heeft veel tijd en energie besteed aan het uitwerken van *Constituties* die de complexiteit en veelzijdigheid van de Sociëteit van Jezus mogelijk gemaakt hebben. Vandaag zijn er Jezuïeten aanwezig overal ter wereld, op het terrein, in universiteiten, opleidingscentra en denktanks, in NGO's, in communicatiemedia die invloed uitoefenen op de publieke opinie. Dit zijn structuren die kunnen helpen om de complexe en wereldwijde crisis te beantwoorden, middelen en kanalen die in dienst gesteld kunnen worden van mensen die zich met hun beste krachten inspannen om deze wereld te veranderen. Op zichzelf alleen zullen de Ignatiaanse Familie en de Sociëteit van Jezus er niet in slagen om het hoofd te bieden aan de uitdagingen, maar ze beschikken over middelen die goede vruchten kunnen geven.

Genie

Ook hier blijkt het genie van Ignatius van Loyola. Hij is een van de belangrijkste, indien niet de belangrijkste briefschrijver van zijn tijd: hij wist dat een lichaam om universeel te handelen, bloedbanen en communicatiestromen nodig heeft, zowel om het lichaam op te bouwen als om naar buiten te communiceren, om verbondenheid te laten ontstaan die veel meer tot stand kan brengen dan de som van wat vele mensen op individuele basis kunnen bereiken. Ignatius zou het internet, e-mail, facebook, twitter en dergelijke niet links laten liggen, maar zou aandringen om ze op een kwaliteitsvolle manier te gebruiken die mensen in hun apostolische ijver en dienst verbindt tot een krachtig lichaam, een efficiënt instrument in dienst van een betere wereld.

De wijze van doen van Ignatius kan ons heel wat inspiratie bieden om goede diensten te leveren in de strijd om de aarde die op zoek is naar nieuwe evenwichten nadat menselijk handelen een planetair evenwicht danig verstoort heeft. Mensen worden er spiritueel en intellectueel gemotiveerd, ze vinden er ook een aanbod van structuren. Religies hebben deze mobiliserende kracht: ze zijn vandaag meer dan ooit nodig.

Jacques Haers sj

Meer bijdragen van Jacques Haers sj over COP15 vindt u op het [blog ad hoc](#).